

IZAICINĀJUMS

Samazinās to laukos dzīvojošo iedzīvotāju mobilitāte, kuri ikdienā izmanto sabiedrisko transportu.

Sarūkot iedzīvotāju skaitam laukos, tiek veikta maršrutu tīklu optimizācija. Samazinās sabiedriskā transporta tīkls un tiek būtiski ierobežota šo pakalpojumu pieejamība laukos, īpaši attālās teritorijās.

ATBILSTOŠĀS POLITIKAS

Sabiedriskā transporta koncepcija 2021. – 2030. gadam^①

kā sabiedriskā transporta sistēmas mērķi nosaka **veicināt iedzīvotāju pārsēšanos no privātā autotransporta uz konkurētspējīgu, ērtu, drošu, uzticamu un integrētu sabiedrisko transportu**, kā vienu no koncepcijas īstenošanas ieguvumiem pasažieriem, ietverot principu – **līdzvērtīgi pakalpojumi visā valstī**.

Transporta attīstības pamatnostādnes 2021. – 2027. gadam,^②

vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments transporta nozares attīstībai un tajā izvirzītais mērķis ir vērsts uz ilgtspējīgu cilvēka mobilitātes vajadzību apmierināšanu, vienlaikus sniedzot ieguldījumu valsts ekonomiskajā izaugsmei, t.sk. uzņēmējdarbības vides attīstībā un pieejamībā. Pamatnostādnes apstiprinātas 21.10.2021.

IETEKME LAUKU TELPĀ

Neesoša vai ierobežota pieejamība transporta pakalpojumiem

Privātais transports kā vienīgā iespēja, ja sabiedriskā transporta reisu savienojamība ir neatbilstoša un ar zemu ērtību (brauciens, plānošana, biļešu iegāde)

Dārgākas izmaksas pakalpojumu (t.sk. medicīnas) saņemšanai vai iespējas strādāt vēlamajā darbā, jo nav pieejams piemērots transports

Riskam pakļauti cilvēki ar kustību un funkcionāliem traucējumiem, zemiem ienākumiem u.c.

Palielinās sociālekonomiska nevienlīdzība un lauku iedzīvotāju sociālā atstumtība, īpaši starp senioriem, iedzīvotājiem ar zemiem ienākumiem vai ierobežotām mobilitātes iespējām

Samazinās lauku pievilcība un cilvēku interese pārcelties uz dzīvi vai darbu laukos

Esošo iedzīvotāju pārcelšanās uz lielākiem administratīvajiem centriem

Mazāka motivācija jaunu resursu (t.sk. uzņēmējdarbības) attīstībai lauku teritorijās

ESOŠĀ SITUĀCIJA -
IEDZĪVOTĀJU VIEDOKLIS/PIEREDZE

Sabiedriskais transports un ceļu infrastruktūra kā lauku asinsrite

“Lauku kopienu parlamentā jaunienācēji laukos kā visnegatīvāk no pieejamajiem pakalpojumiem novērtēja medicīnas pakalpojumus un sabiedriskā transporta nodrošinājumu, kā arī ceļu infrastruktūru.”

Pakalpojumu pieejamību nosaka attālumu lielums, īpaši, kad nav pieejams transports:

“Man pa taciņu līdz veikalam aiziet trīs, trīs ar pusi kilometru, līdz skolēnu autobusam – kāds pusotrs kilometrs, kuru es nevaru, tikpat kā nevaru aiziet .. jau vairāk nevaru aiziet..” ③

Iedzīvotāji paši meklē alternatīvas, kā atbalstīt savējos:

Ziemupe ir mazs ciems jūras krastā (150/160 iedz.), bet tas netraucē vienai aktīvai iedzīvotāju daļai darboties un sadarboties visa ciema dzīves un ciema atpazīstamības labā. (..) Pēc vietējo iedzīvotāju ierosinājuma tika izveidota nobrauktuve no jūrmalas stāvlaukuma uz jūru un šogad tiks asfaltēts Ziemupes centra lielceļa posms cauri ciemam. (..) Ziemupē netiek nodalītas paaudzes, jo esam maz. Te viss ir visiem. Uz pasākumiem, tikšanās reizēm aicināti tiek visi. Vecākie ļaudis tiek atvesti. ④

Politikas veidotāji ir identificējuši izaicinājumu un ietvērūši iespējamus risinājumus. Transporta attīstības pamatnostādņēs līdz 2027. gadam kā nozīmīgs ir akcentēts **nevienlīdzības aspekts sabiedriskā transporta pieejamības jomā**, izceļot mazaizsargātos iedzīvotājus (piemēram, iedzīvotājus ar zemiem ienākumiem, bezdarbniekus, iedzīvotājus ar zemām prasmēm, personas ar invaliditāti un funkcionāliem traucējumiem u.c.), kā arī iedzīvotājus, kuriem ir neizdevīgs stāvoklis attiecībā uz transporta pieejamību (piemēram, **mājsaimniecībā nav privātās automašīnas, lauku teritorijās vai attālinātās teritorijās dzīvojošie** u.c.).

Lai arī pašreizējā politika tiešā veidā netiek balstīta šo iedzīvotāju vajadzībās, tomēr tiek plānots sekmēt tās atbilstību minētajām grupām. Līdzīgi kā nepieciešams lauku filtra kvalitatīvai izmantošanai, arī stratēģisku lēmumu pieņemšanai, nepieciešams ņemt vērā gan esošās prakses un viedokļus, gan statistikas datus. Par šādu datu ieguves un izmantošanas nepieciešamību tiek norādīts arī pamatnostādņēs: “Lai arī noteikti statistikas dati atspoguļo atsevišķus ar iedzīvotāju mobilitāti saistītus aspektus, tomēr **netiek veikta sistemātiska pieejamo statistikas datu analīze** dažādos griezumos, kā arī esošie statistikas dati nesniedz pietiekamu priekšstatu par iedzīvotāju mobilitātes vajadzībām. Līdz ar to ir būtiski veicināt piekļuvi sabiedriskā transporta pakalpojumiem un sabiedriskā transporta pakalpojumos izmantotajai infrastruktūrai, **pamatojoties uz regulāru datu analīzi un iedzīvotāju dažādo vajadzību apzināšanu.**” ⁵

ALTERNATĪVI RISINĀJUMI

Transports pēc izsaukuma

Vidzemes plānošanas reģiona īstenota pilotprojekta iniciatīva Alūksnes un Mazsalacas novadā Eiropā izplatītai praksei – transporta pakalpojumu nodrošināšana, balstoties uz iedzīvotāju izsaukumiem.

Pakalpojums ir kā risinājums sabiedriskā transporta problēmām lauku apvidos, nodrošinot elastīgus pakalpojumus un sniedzot iespējas cilvēkiem šajās teritorijās pārvietoties tikpat brīvi kā iedzīvotājiem pilsētās.

Bezmaksas sabiedriskais transports

No 2021. gada 1. oktobra ieviests jau 15 reģionālo maršrutu autobusu maršrutos ar mērķi, lai paaugstinātu sabiedriskā transporta pieejamību un veicinātu iedzīvotāju pārvietošanos ar sabiedrisko transportu. Valsts dotācijas bezmaksas transportam tiks piešķirtas maršrutiem, kur:

- iedzīvotāju blīvums ir zem 4 iedz./m²;
- ieņēmumi no pārdotajām biļetēm, ieskaitot pasažierus, kuru braucienus daļēji vai pilnībā apmaksā valsts, nepārsniedz 15%;
- autobusa noslodze ir zem vidēji 2.5 pasažieri.

RĪCĪBAS, KAS VARĒTU PIELĀGOT POLITIKU

Izstrādāt ilgtermiņa mobilitātes plānošanas rīkus un regulāru datu ieguvu par iedzīvotāju vajadzībām

Uzlabot sociālo integrāciju un piekļuvi pakalpojumiem dažādām iedzīvotāju grupām dažādās teritorijās

Atbalstīt pilsoniskās iniciatīvas vietējo lauku iedzīvotāju mobilitātes nodrošināšanai

Apvienot dažādu pakalpojumu sniedzēju braucienus (piem. pasta, pasažieru un preču transportēšana) līdzīgos maršrutos

Īstenot digitalizāciju – platformu, kas vietējiem iedzīvotājiem sniedz pārskatu par pieejamajiem mobilitātes pakalpojumiem, piemēram, pasūtīt transportlīdzekli vai organizēt koplietošanas braucienu atbilstoši vajadzībām 6

Kultūras ministrija

Sabiedrības integrācijas
fonds